

**לעילוי נשמה
הרב הפ"ץ בן אסתר זצ"ל
פרשת נשא – חג שבועות**

חידושי תורה ושאלות על **פרשת השבוע** וענינא דיומא מ - א' ועד ת' מהחומש מפרשים מדרשים וכד' התשובות מסודרות לפי סדר **א-ב** בפרשת נשא 176 פסוקים = **פוננו יד"ך** מקד"ש אדני כוננו יד"ך. (שמות טו יז) בפרשת נשא 18 מצוות, מתוכן 7 מצוות עשה ו-11 מצוות לא תעשה. (ספר החינוך) יש שקוראים לשבת לפני חג השבועות, **'שבת דרך ארץ'** דרך ארץ קדמה לתורה, ויש הקוראים לה **'שבת כלה'**. מגילת רות - **ויקח בעז את רות ותהי לו לאשה ויבא אליה ויתן יהוה לה הרייון ותלד בן**. (רות ד יג) בד"כ זמן הרייון של אישה הינו ט' חודשים כמו בפיוט (הגדה של פסח) תשעה ירחי לידה. תשעה חודשים הינם 271 יום והוא רמוז במילה **הרייון** = 271. (רבינו יהודה החסיד)

סגולה לרפואה - בעת קריאת התורה של עשרת הדיברות מושפע על העולם שפע עצום, כשם שהושפע על העולם לפני כ-3,300 שנה, בעת מתן תורה בהר סיני. כשם שבעת מתן תורה, נרפאו כל החולים, כך בכל שנה ושנה ניתן לזכות לישועות ורפואות, גם למחלות שבדרך הטבע אין להן תרופה.

סגולה לפרנסה - בעל ה"שער יששכר" כותב: "חג השבועות זמן השפעת פרנסה ובני חיי ומזוני אמרתי כי אז בחג השבועות זמן השפעת פרנסה ובני חיי ומזוני כיון שהעולם נברא בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקרא ראשית ובעת מתן תורה עמודי שמים ירופפון אם לא יקבלו ישראל את התורה יהפך העולם לתוהו ובוהו על כן מגיע לישראל העולם הזה כדין מציל מזוטו של ים ומשולליתו של נהר שהרי זה שלו" (שער יששכר, מאמר חג הבכורים).

בספר "פתורא דאבא" כתוב: "ודע כי כל מי שלא ישן בלילה הזה כלל אפילו רגע אחד ויהיה עוסק בתורה כל הלילה מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק בשנה ההיא וכמ"ש רשב"י בהקדמת בראשית זו"ל, "דיפיך ההוא שתא בשלם וכו' ע"ש ולא עוד אלא שהוראת חיי האדם בשנה ההיא תלויה בעניין זה כי אם לא ישן כלל ודאי שאל ימות בשנה ההיא ודי בזה. ולכן פשט המנהג הזה בישראל לעסוק בתורה כל ליל חג השבועות כו."

זמן קריאת עשרת הדיברות הוא חג השבועות הוא רגע גדול מאד. כך כותב בעל ה"יסוד ושורש העבודה": "ובאותה שעה ממש יכוון שעומד עתה בהר סיני ומקבל התורה". לכן יש להיזהר מאוד שלא להירדם בזמן זה.

תפילת מוסף של חג השבועות, ובפרט אמירת קדושת "כתר" הוא זמן גדול ונעלה ביותר, כפי שנאמר בזוהר: "השכינה מתעטרת עליהם ומתייחדת עם המלך בתפילת המוסף".

"ובעת הגיע תפילת מוסף", כותב הרב פינקוס זצ"ל, הוא **עת רצון כשעת הנעילה ביום הכיפורים**, אשר נשפעת אז סייעתא דשמיא עצומה של רוחניות לכל השנה, לכן יתחזק האדם שלא להירדם ברגעים יקרים הללו."

פרשת נשא היא הפרשה הגדולה בתורה, ובה מאה שבעים וששה פסוקים, וכנגדה פרק קי"ט בתהילים "אשרי תמימי דרך" הפרק הגדול ביותר, ובו מאה שבעים וששה פסוקים, וכנגדם מסכת בבא בתרא היא הגדולה בשי"ס, ובה מאה שבעים וששה דפים. בפרשת נשא ישנה אריכות גדולה במדרשים ובזוהר יותר מאשר בכל פרשיות השבוע, כי פרשה זו חלה כמעט תמיד בסמיכות לחג השבועות, זמן מתן תורתנו, והראו חז"ל מידת התפשטות והתרחבות, מעין התקשרות וחביבות יתר לתורה שזכו בה בזמן קבלתה. (חידושי הרי"ם)

יְבָרְכֶךָּ יְ-הוָה וַיִּשְׁמְרֶךָּ. ג' תיבות בפסוק – כנגד ג' בני אדם שעולים לתורה בימים ב' ה' ומנחה של שבת.

יָאֵר יְ-הוָה פְּנֵינוּ אֱלֹהֵי וַיַּחַנְךָ. ה' תיבות בפסוק – כנגד ה' בני אדם שעולים לתורה ביום טוב.

יִשְׂא יְ-הוָה פְּנֵינוּ אֱלֹהֵי וַיִּשֶׁם לְךָ שְׁלוֹם. ז' תיבות בפסוק – כנגד ז' בני אדם שעולים לתורה בשבת.

וכולם מברכים לפני ולחריה. בימים ז' ה' ב' קוראים סה"כ י"ו בני אדם, ומברכים ל"ב ברכות. לומר ששקולים כאילו קיימו את כל התורה כולה שמתחילה באות ב' בראשית ברא ומסיימת באות ל' לעיני כל ישראל, וזהו ל"ב.

ביום טוב קוראים ה' ומברכים עשרה ברכות. חביבים ישראל כאילו קיבלו י' הדיברות בהר סיני. ואמרו חז"ל כל המלמד בן בנו תורה כאילו קיבלה מהר סיני. בשבת קוראים ז' ובהם י"ד ברכות ומפטיר הרי י"ו. עץ חיים הי"א למחזיקים בה (משלי ג יח).

באמצע שבוע ג' ואומרים ו' ברכות כאילו עסקו בו' סדרי משנה. ביום הכיפורים ששה וי"ב ברכות כאילו קיימו העולם כולו המתנהג עי"פ י"ב מזלות. ברי"ח ח' ברכות ניצול מחי יורדי בור (יורדי גיהנם – יחזקאל כו כ), ו' פעמים ד' בגי' פסוקים אלו עולים במנין קי"ך.

(120) כנגד קי"ך ימים שעמד משה בהר, ובהם ס' אותיות כנגד ס' מסכתות בשי"ס. (רבינו אפרים)

איתא בגמרא אמר רבי שמעון בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר **יְ-הוָה עֵז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְ-הוָה**

יְבָרְךָ אֵת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם. (תהלים כט יא). (משנה עוקצין ג יב) כתב הרד"ק שהמזמור הזה נאמר על יום מתן תורה.

כלי ר"ת כ"הינים ליונים ישראלים, ואלו למעלה מאלו ובזכות כולם הישראלים מתברכים. לכך נאמר **יְבָרְכֶךָּ** בלשון יחיד, כשיהיו כאיש אחד יהיה שמי עליהם, ששמו של הקב"ה שלום (שבת י:). אז **וְאֵנִי אֲבָרְכֶם**. (כתב סופר עה"ת)

שאלות

- א. שלוש מצוות עשה שהזמן גרמא ונשים חייבות בהן לפי שאף הן היו באותו הנס. והם רמוזות בפסוק: וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן. (ה' כב)
- ב. איתא בגמרא שְׁאֵלוּ תַלְמִידָיו אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שְׁמוּעַ: בַּמָּה הֶעָרַכְתָּ יָמִים? אָמַר לָהֶם: מִיָּמֵי לֹא עָשִׂיתִי קַפְנָדְרִיא לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְלֹא פִסְעָתִי עַל רַאשֵׁי עַם קְדוֹשׁ, וְלֹא נִשְׂאֵתִי כַּפִּי בְּלֹא בְרָכָה. (מגילה כז:): פרש"י - וְלֹא נִשְׂאֵתִי כַּפִּי - לדוכן לברכת כהנים, לפי שהכהנים צריכין לברך ברוך אתה ה' א-להינו מלך העולם אשר קדשנו (במצותיו וצונו) בקדושתו של אהרן. לכאורה במה משתבח ר' אלעזר הלא כך היא ההלכה וחייב היה לקיימה.
- ג. וַיְבִיאוּ אֶת קַרְבָּנָם לִפְנֵי י-הוָה שֵׁשׁ עֶגְלֹת צֶבַע וְשֵׁנֵי עֶשְׂרֵי בָקָר עֶגְלֹת עַל שְׁנֵי הַנְּשִׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן. (א' ז) מדוע הקדים את העגלות שהינם דוממים לפני הבקר הלא יש יתרון לחי נגד הצומח (העצים שמהם נעשו העגלות).
- ד. מה הטעם שנוהגים לקרוא את מגילת רות בחג השבועות.
- ה. המסכת הקצרה ביותר בש"ס (בתלמוד הבבלי) והיא כוללת י"ב עמודים בלבד (מתחילה בעמוד ב' ומסתיימת בעמוד י"ג), נהגו ללמוד מסכת זו בחודש ניסן מראש חודש ועד ערב פסח כנגד הקרבנות שהקריבו י"ב הנשיאים בחנוכת המשכן.
- ו. למה לא נכתבה מצות התשובה במפורש בתורה, ומהו עיקר התשובה.
- ז. איתא בגמרא (נזיר ה'): האומר הריני נזיר עולם הרי הוא נזיר, ורשאי להתגלה בכל י"ב חודש. לעומתו האומר הריני נזיר לאלף שנה הרי הוא נזיר לכל ימי חייו ואינו יכול להקל בשערותיו עד יום מותו. מה ההבדל ביניהם והרי לא יכול באמת לחיות אלף שנה.
- ח. מה הטעם שהופרדו הפרשיות ונסתיימה פרשת במדבר אחר מנין בני קהת קודם מניינם של בני גרשון ומררי בפרשתנו.
- ט. איתא בגמרא - אריב"ל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצתה נשמתן של ישראל, שנאמר נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְרֵוֹ (שיר השירים ה') ומאחר שמדיבור ראשון יצתה נשמתן, דיבור שני היאך קיבלו? הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם, שנאמר גִּשְׁמִים נִדְבָּוֹת תִּגְיַף אֶ-לֵהִים נִחְלָתָהּ וְנִלְאָה אֹתָהּ כּוֹנֵנֶתָהּ. (תהלים סח') (שבת פ'). לכאורה לשם מה להמתית אותם ולהחיות אותם, היה יכול לתת בהם כח לסבול את המעמד.
- י. וַיְבִיאוּ אֶת קַרְבָּנָם לִפְנֵי י-הוָה שֵׁשׁ עֶגְלֹת צֶבַע וְשֵׁנֵי עֶשְׂרֵי בָקָר עֶגְלֹת עַל שְׁנֵי הַנְּשִׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן. (א' ז) הנשיאים הביאו שש עגלות צב והיינו כל שני נשיאים עגלה אחת, ושנים עשר שוורים דהיינו לכל נשיא שור אחד. מדוע לא הביאו הנשיאים חצי מהם עגלות וחצי אחר יביאו שוורים, מה היה חשוב להם להביא כל שני נשיאים עגלה אחת ואילו שור כל אחד בנפרד.
- יא. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיָּמִים קְדוֹשִׁים בְּכָלִי חֶרֶשׁ וּמִן הָעֶפֶר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל הַמַּיִם. (ה' יז) בזמן שהיה המשכן קיים לא היתה בו רצפת אבנים והיה הכהן לוקח את העפר מקרקע המשכן. מהיכן היה לוקח את העפר בבית המקדש שהיה מרוצף כולו אבנים.
- יב. וַיְבָרַךְ י-הוָה וַיִּשְׁמְרֵהּ (ו' כד) איתא במדרש (מד"ר ה') יברכך ה' בממון וישמרך מן המזיקים, וכן אמרו חז"ל יברכך בכל מיילי דמיטב. מדוע מסיימת ברכת כהנים במילים: יִשְׂאֵל י-הוָה פְּנֵי אֱלֹהֵי וַיִּשְׂאֵל לֵךְ שְׁלוֹמִי. (ו' כו) הרי השלום כבר נכלל בברכה הכללית של וַיְבָרַךְ.
- יג. אחד מסממני הקטורת, האימהות נמשלו לסממן זה, בקרבן סוטה לא מביאים את הסממן הזה לפי שהאימהות צנועות היו וזו פרשה מדרכיהן.
- יד. מדוע אצל בני גרשון נאמר כָּל הַבָּא לְצַבֵּא צָבֵא (ד' כג) וכן אצל בני מררי נאמר כָּל הַבָּא לְצַבֵּא (ד' ל) ואילו לעיל אצל בני קהת נאמר כָּל בָּא לְצַבֵּא (ד' ג) ללא ה'.
- טו. וְהִבִּיאוּ הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן וְהִבִּיאוּ אֶת קַרְבָּנָהּ עֲלֶיהָ עֲשִׂירֵת הָאֵיפָה קֶמַח שְׁעָרִים (ה' טו) מהו השיעור של עֲשִׂירֵת הָאֵיפָה.
- טז. דָּבָר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטָּאת הַאֲדָמָה לְמַעַל מַעַל בִּי-הוָה וְאִשְׁמָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא. (ה' ו) מה הטעם שכתוב לְמַעַל מַעַל בִּי-הוָה שהכוונה שמועל בקודש אפילו שהפרשה מדברת בחטא שבין אדם לחברו.
- יז. מסכת (בתלמוד הבבלי) ויש בה מ"ט דפים, ונוהגים ללמוד אותה בימי ספירת העומר ולסיימה עד חג שבועות.
- יח. איתא בגמרא (ברכות לא'): אַם רָאָה תְּרָאָה (שמואל א א יא), אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמְרָה חֲנָה לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אַם רָאָה מוּטֵב, וְאִם לֹא תְּרָאָה. אֵלֶּךָ וְאֶסְתַּמְרַת בְּפָנֶיךָ אֶלְקָנָה בְּעַלְיָ, וְכִינּוֹן דְּמַסְתַּרְנָא מִשְׁקוֹ לִי מִי סוּטָה, וְאִי אִתָּה עוֹשֶׂה תּוֹרְתָךְ פְּלִסְתַּר, שְׁנַצְמַר וְנִקְתָּה וְנִנְרָעָה זָרַע. (במדבר ה' כח). לכאורה קשה מי התיר לה לעבור על שני איסורים - יחוד, וגרימת מחיקת השם במי סוטה שלא לצורך.
- יט. וַיְהִי בַיּוֹם כָּלוּת מִשָּׁה לְהַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן וַיִּמְשַׁח אוֹתוֹ וַיְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ וַיָּתַן כָּל פְּלִי וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת כָּל פְּלִי וַיִּמְשַׁחֵם וַיְקַדֵּשׁ אוֹתָם. (א' ז) בכמה שעות הוקם המשכן.
- כ. מה הטעם שמי שמשקים אותה מי סוטה לא היתה מברכת 'אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על מצוות שתיית מי סוטה'.
- כא. כמה ימים היו מיציאת מצרים עד שנשרף העגל.
- כב. וְזֹאת תּוֹרַת הַנְּזִיר בַּיּוֹם מְלֹאת יָמָיו נִזְרָו יְבִיאוּ אוֹתוֹ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. (א' יג) פרש"י - יביא את עצמו וזה אחד משלשה אתים שהיה רבי ישמעאל דורש כן. למה לא כתוב כמו בכל מקום אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, המילה אוֹתוֹ לכאורה מיותרת.
- כג. מה גורם אדם שמביא את מתנותיו לכהן אחד בלבד במקום לחלקם למספר כהנים, לפי שאינו עושה כראוי.
- כד. צוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מִן הַמִּחֲנֶה כָּל צְרוּעַ וְכָל זָב וְכָל טָמֵא לְנֶפֶשׁ. (ה' ב) הפרשה פתחה בלשון צו, מדוע מסיימת הפרשה בלשון דָּבָר. וַיַּעֲשׂוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל מַחֲוֵץ לַמִּחֲנֶה כְּאֲשֶׁר דָּבָר י-הוָה אֶל מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל. (ה' ד) בפרשתנו אחד משלוש עשרה מידות שהתורה נדרשת בהם.
- כה. מִיָּזֵן וְשֹׁכֵר יִזְיֵר חֲמִץ יִזֵּן וְחֲמִץ שֹׁכֵר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֲנָבִים לַחִים וַיְבָשִׁים לֹא יֵאכְל. (א' ו) הנזיר אסור בשתיית יין ואפילו באכילת חרצנים וקליפות של הענבים. איתא בגמרא (סנהדרין ע'): אין לך דבר שמביא יללה לאדם אלא יין. כדוגמת וַיִּיקֶץ זֶמַח מִיָּמִינוּ (בראשית ט' כד) אצל לוט נאמר וַתִּשְׁקִינָה אוֹתָם אֶת אַבְיָהוּן יִזֵּן בְּלִילָה הוּא (בראשית יט' לג) כיצד ייתכן שכל הברכות הן על היין כדוגמת קידוש בשבת ויו"ט, הבדלה, ברכת המזון ברית מילה, חופה וקידושין. הלא היין מביא יללה לעולם.

תשובות

- א. ארבע כוסות, מקרא מגילה, נר חנוכה, ר"ת אמך.
- ב. ברכה על ברכה היא, ולא תקנו חז"ל מתחילה לברך על ברכה כשם שלא מברכים על ברכת המזון. הידוש ועוד. ומצוה זו אינה דומה לכלל המצוות משום שמצוה זו עצמה ברכה היא, עד שבא ר' אחיעזר בן שמוע ונתקנה. (טורי אבן שם) והגר"א הוכיח מכאן (או"ח קה"ל) שאין הברכה בעיקר ברכת הכהנים ואינה מעכבת.
- ג. גדולה מדושתו מקדושת הבקר, שהעגלות משמשות את המשכן לפיכך הם חשובות יותר, והבקר משמשים את העגלות, שמביאים אותן רק לידי תנועה. (אזנים לתורה)
- ד. דוד המלך נולד ונפטר בחג השבועות. לכו מוראים במגילה שבה מסופר ייחוסו. מאחר והוציאו לעז על דוד המלך שהוא פסול לבוא בקהל בהיותו בן המואבית כתב שמואל הנביא את המגילה ונפסקה ההלכה לדורות ש'מואבי ולא מואבית' ונמצא דוד מזרע כשר ומיוחס (ההיד"א) וכו' ללמדך שלא ניתנה תורה אלא על ידי יסוריו ועוני, שכל המקבל את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר, זכתה רות להיות אמה של מלכות ולראות בתפארת שלמה בשבתו על כסא מלכותו.
- ה. הוריות – כתב בספר 'אלף כתב' נוהגים ללמוד בחודש ניסו מראשית החודש עד ערב פסח, מסכת הוריות כנגד י"ב נשיאים ושבת לוי, וגם שם בפרק שני שקלא וטריא בגמרא ומשניות בענין חטא הנשיא.
- ו. וידוי – נאמר בפרשתנו **והתודה אשר חטא עליה** (ה'ה) וכו' בפסוק **והתודו את חטאתם אשר עשו** (ה'ז) וכתב הרמב"ם בהמצוה היא כשישוב שיתוודה (פ"א מהל' תשובה ה"א) דהיינו שמתחרט על מרדו כנגד מצוות קונו וכן עזיבת החטא ואיך שייך ציווי על המורד. שאחר שנתחרט ושוב אינו מורד יש עליו ציווי שיתוודה בפה. (ישמח משה עה"ת)
- ז. זמן קצוב הוא – ובזמן קצוב אם ימעיט ימים אחדים מחשבון הזמן שנקצב יגרע מהחשבון. לעומת זאת בהגדרה של לעולם לא נחסר דבר בהפחתה של ימים בודדים לכך יש להקל בשערו. (רש"י שם. משלחו גבוה)
- ח. חשיבותם של בני קהת קמ"ל. כדי שיבינו הכל שהם מובדלים מהאחרים בקדושה וחסידות. וכו' משום שעבודתם חשובה בנשיאת קדשי הקדשים הבדלים משאר המשאות (רלב"ג) א"נ חשש שיצא מכר קלקול שירבה נער בזוה שבוה יקנה גרשוו על קהת מעלה וכבוד כבכור על הצעיר ממנו לימים. לכו גרשוו מופיע ראשוו בפרשתנו לנהוג בו כבוד. אע"פ שקהת נושאים את הארון ושאר הכלים המקודשים. (אברבנאל)
- ט. חילול השם מתכפר על ידי תשובה ייסורים ומיתה שנאמר **ונגלה באזני י-הוה צבאות אם יכפר העוץ הזה לכם עד תמתו** (ישעיהו כב יד) (וימא פ). היות ועם ישראל נתגלגלו למצרים באמצעות מכירת יוסף ע"י האחים ונגרם ע"י כך חילול ה' לכך היה צורך שימותו לכפרה. א"נ בא ללמד שאין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה.
- י. חששו שמא ימות שורו של אחד מהו. או שמא תשבר עגלה של אחד מהו ונמצא אותו השבט איז לו חלק במשכו (מד"ר נשא יב. כב).
- יא. הביאו כל שני נשיאים עגלה אחת. לאות אחווה ביניהם אשר בה יהיו ראויים שתשרה שכינה ביניהם. (ספורנו) והוא רמז ב"ר"ת בפסוק: **ויקריבו הנשיאים את חנפת המזבח ביום המשח אהו** (ו'י) ר"ת 'אהבה אחוה' (אור החמה)
- יב. טהרת המצורע. וכו' בחינתו אהרו ובניו לכהונה. משה נצטוו להזות מדם איל המילואים על בוהו ידם הימנית וכו' על בוהו רגל הימנית. בימינו נכנינו בשם בוהו את האצבע בכף הרגל. ובשם אגודל – את זו שבכף היד. בתורה קוראים לשתיהם אגודל.
- יג. ימיו להיכל היה מקום ברצפה בגודל אמה על אמה. וטבלא (לוח) של שיש על גביו וטבעת היתה קבועה בו ונעזר בה כשהוא מגביהה ונוטל עפר מתחתיה ונותן אותו לתוך המים שבכלי. (משנה סוטה ב ב)
- יד. כלי המחזיק את כל הברכות הוא השלום, בלעדיו אין להם בית קיבול וממילא אינם חלות, והם תנאי ובסיס לברכות. ואיתא במשנה (עוקצין ג יב) לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום.
- טו. לבונה – **ולא יתן עליו לבנה** (ה'טו) איתא במדרש (במדבר רבה פ"ט) לפי שהאימהות נקראות לבונה שנאמר **ואל גבעת הלבונה**. (שהש"ר ד' ו) וזו שפרשה מדרכיהן לכך לא ישים עליה לבונה, הרי שנשתבחו האימהות בפרט בצניעות כי עיקר שבח האישה ומדריגתה העליונה היא הצניעות. (עיון הגדה)
- טז. מעצמם היו מיד באים, לפיכך אצל בני גרשוו ומררי שהם בעצמם היו מפרקים את משאם נאמר בהם **הבא**, אבל בני קהת לא היו רשאים לבוא עד שהיו אהרון ובניו מכסים את הקודש לכן נאמר בהם **בא**, כלומר רק לאחר מעשה היו באים. (מושב זקנים)
- יז. מ"ג ביצים וחומש הביצה. (לחן טוב)
- יח. נשבע בשם ה' לשקר נחשב לו מעילה בה'. (רמב"ו) א"נ הגזול את הגר מחלל את שם אלוהיו בעני הגר אשר בא לחסות תחת כנפי השכינה ולכו נקרא מועל בקודש. (ספורנו) א"נ כל חטא מסוג זה שביו אדם לחבירו יש בו גם מעילה בה'. כי ה' ציוה על מו"מ באמונה. (רש"ר הירש)
- יט. סוטה – לפי שהעומר הוא מאכל שעורים וכמו מנחת סוטה. א"נ ספירת העומר היא הכנה למתן תורה. וכך גם מס' סוטה שסיומה הוא דברי רב יוסף לא תיתני ענוה דאיכא אנא. הוא רב יוסף האומר (שם ה.) לעולם ילמד אדם מדעת קונו. שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני וכו'. שההכנה למתן תורה הוא הקדמת נעשה לנשמע. ענוה וביטול לבעל הרצון.
- כ. א"נ מספר הדפים דמסכת סוטה מכוון למספר הימים דספירת העומר - מט דפים. כנגד מט ימי הספירה. דף ליום. כאשר ביום הראשוו של ספירת העומר לומדים את דף השער של המסכת שמוכחו של יום זה (שבו מקריבים את העומר) באים כל שאר הימים. (אלף כתב. מנחת העומר)
- כא. סגוריא בזה לומר אני אוכל לעשות כד. ולכו כיוו שאין אני עושה כד משום איסורא. יש לי זכות בזה הדבר. וכדאי זה הדבר שתתן לי בו בעבורו. וזהו אם ראה באיזה זכות שיש לי מכבר. שתתן לי בעבורו בן מוטב, ואם לאו שאין לי זכות ראוי לכך, תראה רצונו לומר תביט במה שאני יש לי יכולת בידי לעשות ואיני עושה. (בן יהודה שם)
- כב. ע"ב שעות כס"ד. ס"ת להקים את המשפו ל' א' ה'. לאה אותיות אהל. בגימטריא אהל לאה = 72 = חסד. כתוב (תהלים פט ג) **עולם חסד יבנה**. לאה היתה העיקר בבית יעקב וילדה ששה שבטים כנגד כל האימהות. וזכותא דרבים עדיף. וכנגד בניה הוקם המשכו כששה ימים. כי בו ימים יש ע"ב שעות (חוזי מהלילות), שנאמר **וביום** הקים את המשפן פסה הענין את המשפן לאהל הענין ובערב יתקן על המשפן כמראה שם עד פקד. (במדבר ט טו) (רבינו אפרים)
- כג. פורענות היא ואיו מברכים על כוס של פורענות (ברכות נא). א"נ איתא בגמרא (סוטה כ.) אמר אבוה דשמואל צריה שיתו מר לתוד המים. מאי טעמא – דאמר קרא: "מי המרים". שמרים פבר. וכתב הרמב"ם (פ"ג מסוטה ה"י). ונותן לתוכו דבר מר כגון לענה וכי"ב שנאמר מי המרים. ואיתא בשו"ע (אוה"ר ד) שאם איז טעמם טוב והחיד לא נהנה ממנו אינו מברך עליהם תחילה וסוף. וכתב הרמ"א שם שאם אנסוהו לאכול או לשתות אף על גב דהחיד נהנה ממנו אינו מברך עליו והואיל ונאנס על כד. וכאו שותה שלא ברצונה.
- כד. צ"ב ימים – עד שבועות שניתנה התורה המישים יום. ולאחר מ' יום ירד משה מן ההר. ולמחר דו את החוטאים. הרי צ"ב יום. זהו שנאמר פנים לא אמ"ו עם (דברים לב כ) **יש עגלת צב**, צב לכפר על צב ימים הללו. ולכך אין ט' בעשרת הדיברות הראשונות, כי ט"ו ב"ש נמ"א שהם בגימטריא צ"א. (רבינו אפרים)
- כה. קטו שאינו יכול לבוא אל פתח אוהל מועד מוכרחים להביאו. וקי"ל (רמב"ם הל' נזירות פ"ב ה"ג) האב מדיר את בנו בנזיר אפילו תינוק בן יומו. **אתו** קמ"ל אפילו קטו. (טעמא דקרא)
- כז. רעב בא לעולם. איתא בגמרא (עירובין סג.) אמר רפי אבא פר זבדא: פל הנותן מתנותיו לכהו אחד. מביא רעב לעולם. שנאמר **עניא הניאירי** היה כהו לדוד". לדוד הוא הוה פהו. לכוילי עלמא לא? אלא שהיה משגר לו מתנותיו. וכתב בתריה: "ויהי רעב פימי דוד" שמחים היו לצאת מן המחנה כי ידעו שיש בכך כפרה על עוונם ולא היו כמסיימים ציווי ואהרה בעל כורחם. אלא מסיימים דבר ה' כאילו דיבר ולא ציווה. (משד חכמה) א"נ טרם הספיק לומר להם הציווי כו עשו בני ישראל מסברא באומרם לא בחינם עשאים דגלים כמו מחנה השכינה אם לא כדי לשכחו בתוכם. (אלשיך) א"נ העם שילחו את הטמאים ולא חסו גם על קרובי משפחתם משום שידעו שיש בכך כבוד ה'. (אזנים לתורה)
- כח. שני כתוביו המכחישו זה את זה – עד שיבא הכתוב השלישי ויכריע ביניהו. כתוב אחד אומר **ודברתי אתה מעל הכפרת מפיו שני הפרבים** (שמות כה כב) בא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם **ובא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מעל הכפרת** (במדבר ז פט) משה בא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הבא מעל הכפרת מפיו שני הכרובים יצא לאהל מועד. (תפרי זוטא. רש"י)
- כט. תיקוהו הוא לפגם עץ הדעת. בתנאי שישתה לשם שמים. לשם מצווה. ואיתא בגמרא (ברכות מ.) תניא. אילו שאכל ממנו אדם הראשון, רבי מאיר אומר גפן היה, שאין לך דבר שמביא יללה על האדם אלא יין, שנאמר (בראשית ט) **וישתה מן היין וישכר**. (בן יהודה נזיר יט)

א. רש"י ביאר בפירושו לפסחים ולשבת שהכוונה היא **שהנס נעשה על ידי אישה**. וזה לשונו במסכת פסחים קח ע"ב ד"ה שאף הן היו באותו הנס: כדאמרין (סוטה יא, ב) בשכר נשים צדקניות שבאותו הדור נגאלו, וכן גבי מקרא מגילה, נמי אמרין הכי, דמשום דעל ידי אסתר נגאלו, וכן גבי נר חנוכה במסכת שבת (כג, א). "ביחס לחנוכה, רש"י מפרש במסכת שבת כג ע"א ד"ה היו באותו הנס: שגזרו יוונים על כל בתולות הנשואות להיבעל לטפסר תחלה, ועל יד אישה נעשה הנס." לעומת זאת, רש"י מבאר במסכת מגילה ד ע"א ד"ה שאף הן היו באותו הנס שאף על הנשים גזר המן להשמיד להרוג ולאבד מנער ועד זקן טף ונשים וגו'."

ב. **ולא נשאתי כפי בלא כרכה פי'** כהן היה ובשעת נשיאות כפים מברך א"ק בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל וכדאיתא במסכת סוטה בהדיא דמייתי ליה להאי ואמרי' מאי מברך אמר רב חסדא א"ק וכו' ולא ידענא מאי חסירותיה בהאי דהא משמע דהאי ברכה חובה היא לכל כהן מברך ודילמא היא גופה קמל"ן דכל כהן המברך אותה מתברך ומאריך ימים. (ריטב"א שם)

בשו"ת גינת ורדים (או"ח כלל א סימן יג) ביאר בשם רבי אברהם הלוי, **ארבעה טעמים בביאור השבת בדברי ר' אלעזר בן שמוע** – **הראשון** – שהיה מברך באותו יום כמה פעמים בהרבה בתי כנסיות ובכל פעם היה מברך. הייתי חושב שבירך פעם אחת יצא ולא יברך פעם נוספת, כמו נטילת לולב. **השני** – שהיה מדקדק לומר את הברכה בטרם נשיאת כפים כדי שתהא עובר לעשייתן. **השלישי** – שלא היה מברך את פסוקי יברכה ה' אלא בשעת התפילה. ולא כמו שעושים כמה כהנים שמברכים לתינוקות שלא בשעת התפילה. **הרביעי** – איתא בזוהר הק' שאסור להגביה את ידיו כי אם בתפילה או בברכה, ובזה נזהר מאוד וזהו השבח. **ביאור נוסף** – שהיה רזין והקדים תמיד לעלות לדוכן בטרם יתחילו שאר הכהנים לברך ברכת כהנים ומתוך כך הספיק תמיד לברך אשר קדשנו במצותיו וציונו יחד עם שאר הכהנים, ואילו לא היה מזדרז היה נאלץ לברך ברכת הכהנים בלא ברכה מפני דוחק השעה. (גינת ורדים שם סימן יד)

המגן אברהם הביא בשם המבי"ט (סימן קכח ס"ק יז) שהיו נוהגים שאחד מברך והאחרים עונים אמן ויוצאים בברכתו, מפני הטירוף, והוא לא חשש לזה והיה מברך לעצמו והתחילו כולם לנהוג כך ולכן זכה לאריכות ימים.

ס. **ויש לתמוה חנה דנביאה היתה היאך אמרה אלך ואסתתר לעבור על איסור יחוד שאסור מן התורה**. ואף את"ל שהיתה מטמנת עדים אחורי הגדר בענין שאותן עדים היו יכולים להרגיש ולראות שלא נעשה דבר וע"י עדים אחרים שראו סתירה גמורה היה מקנא לה אלקנה בעלה. אלא דאפ"ה מאן יימר דבכה"ג בדקו מיא כי בשיש עדים שהיא טהורה ובודאי לא גריעי עידי טהרה מעידי טומאה דאמרין בסוטה אפי' כשיש עדים במדינת הים לא בדקו לה מיא וממילא דלפ"ז לא שייך בכה"ג ונקתה ונזרעה זרע. ועוד דהיאך היתה רוצה לגרום שימחוק השם בחנם על ידה כדאשכחן בסוטה שאמר לה הכהן תן תודה שלא ימחוק השם על ידך. לכן נראה דמה שאמרה ואם לאו אלך ואסתתר לאו שהיתה רוצה להסתתר באמת. אלא שאמרה כן דרך מליצה והטחת דברים אם ראה לשמוע תפילתי דרך מתנת חנם מוטב. ואם לאו תבוא בטענה זו לתבוע בדין שהרי אם היתה פרוצה והיתה מסתרת היתה נפקדת ע"י השקאת מים וא"כ עכשיו שהיא צנועה למה תהא נפסדת. וא"ש נמי הא דמוקמינן בסמוך מימרא דר"א הכא כרבי ישמעאל. משום דמה"ט גופא לא חייש רבי ישמעאל להא דמקשה ליה ר"ע א"כ ילכו כל העקרות ויסתתרו כיון דליכא למיחש להכי מטעמא דפרישית. ועוד דרבי ישמעאל לטעמיה דס"ל ברפ"ק דסוטה וקינא את אשתו רשות א"כ ליכא למימר דילכו כל העקרות ויסתתרו דמאן יימר דמקנא לה בעלה. ואת"ל שתעשה כן ברשות בעלה הא ודאי ליתא דאיך יביאה בעלה לבוא לידי איסור יחוד וליכנס לספק דנשים דעתן קלות כדאשכחן בברוריה מיהו ר"ע לשיטתו דס"ל וקינא את אשתו חובה וא"כ בודאי יקנא לה בעלה כן נ"ל. מיהו בסוטה דף כ"ו הגירסא להיפך בהך דרשא דונקתה ונזרעה זרע ומחליף דר"י לר"ע ודר"ע לר"י וצ"ע. (פני יהושע שם)

הדברים קשים איך חנה נביאה מדברת כלפי מעלה בסגנון זה. ואפשר כי הסוטה סובלת יסורין קשים שהכהן עושה בה משפטים לטרף דעתה ומשביעה ומקללה לעיני הנשים ככל השנוי במשנתנו. ואם היא טהורה היה שכרה נגד כל הביזוי והצער שסובלת שתזכה להפקד וז"ש חנה אם ראה מוטב כלומר אם יש לי זכות ותראה בעוניי מוטב ואם לא אסתתר ובעלי ישקני מי סוטה ועל ידי אותו הביזוי והצער הגדול בפרהסי' יראה ה' בעוניי ויפקדני כדן הסוטה שאינך עושה תורתך פלסתר. (פתח עיניים שם)

ר. **פֶּל הַמְּשַׁעַר מִתְּנוּמָיו לְכַהֵן אֶתְדָּה, מְבִיא רָעַב לְעוֹלָם**. נראה לי בס"ד הטעם דעל ידי תרומות ומעשרות שנותנים ישראל תהא ברכה לעולם, וכמו שנאמר (מלאכי ג, י) הֲבִיאוּ אֶת פֶּל הַמְּשַׁעַר וכו' וְנִרְיָקְתִּי לָכֶם פְּרָכָה עַד פְּלִי דִי, וידוע דכל מתנות כהונה מסוגלים לדבר זה של הברכה וכרבו העושים תתרה הברכה. ולכן זה הנותן מתנות כהונה **לְכַהֵן אֶתְדָּה** נמצא אינו עושה מצוה שלימה לכבוד שמו יתברך שצוהו על כך, אלא מצורף בזה אהבתו להמקבל, וכיון דנחסרה שלימות המצוה נחסרה הברכה, לכן **מְבִיא רָעַב** כי חסרון הברכה בצד מה קוראו 'רָעַב' ואדם גדול כדוד המלך ע"ה נמשך על ידי מתנות כהונה שעושה שפע רב של ברכה כפי ערכו, וכיון שהיה נותן לְכַהֵן אֶתְדָּה אז נעשה חסרון גדול בשפע הברכה והוא חסרון הניכר לכך הגיע החסרון למדרגת רָעַב, וגם משום שלא הגינה המצוה שלו לדחות הרעב מחמת חסרון שלימותה על פי שביארנו לכך נחשב כאלו בא הרעב בשביל זה.

או יובן בס"ד הטעם שִׁמְבִיא רָעַב לְעוֹלָם על פי מה שאמר רבינו האר"י ז"ל, דהרעב בא על ידי חיבור שם הוי"ה דיודי"ן שהוא ע"ב עם שם אלקים ברבוע שהוא ר' [200], כזה א' א"ל אלה"י אלה"י אלה"י סך הכל ר', אך השבע יבא על ידי חיבור שם הוי"ה של מלוי ע"ב עם שם אלקים במלוי יודי"ן שעולה ש' ויהיה צירוף שבע. ולכן זה **שְׁנוֹתָן מִתְּנוּת פְּהֵנָה לְכַהֵן אֶתְדָּה** דנמצא הוא כופל המתנה לכהן זה פעם ושתים ושלוש וארבע וחמש, לכך מדה כנגד מדה יצטרף שם ע"ב עם שם אלקים הכפול ומשולש ומרובע ומחומש שאז עולה ר' ויהיה בזה צירוף רָעַב, מה שאין כן מי שנותן המתנות להרבה כהנים פעם לזה ופעם לזה, שאינו כופל ומשולש ומרובע במקום אחד, זוכה להביא שפע **שבע** על ידי מצותו שיתחבר ע"ב עם אלקי"ם דמלוי ש'. (בן יהודע שם)

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת

התשובות אינם להלכה למעשה

לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

לקבלת העלון במייל נא לפנות לכתובת ramnadlan018@gmail.com

הערות והארות יתקבלו בברכה